

BENEY ZSUZSA:

TŰZFÖLD

Két kötete jelent meg a minap Beney Zsuzsának, első verseskönyve *Tűzföld* címmel, s valamivel előtte a *Cérnahangra* című, mely gyerekverseit foglalja magába. A kettő azonban nem különbözik lényegesen: ebben is, abban is föllelhetők ugyanazok a versek, melyek olyannyira jellemzőek a későn jelentkező költőnél sajátos lírájára. Ezekről a versekről a láng jut az olvasó eszébe, a láng titokzatos lobogása, tánca a csak megsejthető fuvalmakra, de nem a gyertya lángjáié, hanem valamilyen éteri anyagé, melynek tüze olyan tiszta, hogy avatatlan szem alig veszi észre, a mögötte fölsejtlő tájat mégis más dimenzióba távolítja.

A *Tűzföld* költője ugyanis nem e világból való — vagy nem e világba való —, kötelékeit két halál oldozta meg, s verseinek folyamatában állandóan emelkedik az elvesztettek vonzásától elragadottan a transzcendens világokba. A *Sírfelirat* utolsó két sora remek megfogalmazása ennek az állapotnak: „Ég s föld közt leng cérnagyökéren / életed pillanata.” Mestere, Weöres Sándor találóan rokonítja a szentimentalizmus korának némely költőivel, már alig-alig ismertekkel s elfeledettekkel: Anyos Pállal, Dayka Gáborral vagy a valahai tragikus sorsú s hangú költőnőkkel — időn túli kapcsolatot köti össze velük.

Szerelem, halál, gyötrődés — mindez a lélek régióiban fontos csak Beney Zsuzsa számára. A fájdalom mélyeire hullva így kiáltoz: „*Föld mélyén, szik-*

*lahegyek közt, parázsló / jégen kopatnám csontig körömöt, / csak hogy lássam mégegyszer — nem a tested! — / e földöntúli hóban lelkedet.” (Hó); „Lelked lelkem nélkül / nem talál már vissza.”; „szerelem, gyöngye virágszál, / léttelen gyönyörűség —”. Gyönyörű pillanatai vannak ennek az éteri költészetnek (*Szerelem, Keserves, Requiem*), kipróbált paradoxonjai (ezek közül a legszebb: „Nemlétem léted tükre. Életem / fái hiányod tavában áznak.”), gyengébb formai megoldásai (*Barokk szonettek*) — egyszerűen olvasásra, szeretetre méltó versek könyve.*

Mégis végül hiányérzete támadhat a kegyes olvasónak: az ég és föld közötti lebegés után vágyakozik vissza saját valóságának közelébe — az időtlenség a legnagyobb gyötrelem. S elfoghatja az a kellemetlen érzés is, ami akkor keríti hatalmába a felnőttet, ha a gyermeki ámulatból fel kell rezzennie. Ha vissza kell térnie az idő folyamatosságába a kristály világból, mely percekre töredezett.

Ha aztán ebből a megszokott világból szemléli a kötetet és a költeményeket, elsősorban az ölik fel benne, hogy egy másik igazság törvényei igazgatják Beney Zsuzsa líráját: igaz, ami szép. A másik megfigyelése: a *Tűzföld* 4–8 soros versei még konstrukciók, de a hosszabbak már nem, a költői versépítkezés olyan, amelyet csak légüres térben lehet elképzelni: a kötőanyag nélkül egymás csúcán álló kristálytömböket. Ezért elérhetetlen föld a *Tűzföld*: egy elképzelt égbolt burája alatt villog. Keveseknek. (*Szépirodalmi*, 1972.)

VERESS MIKLÓS

